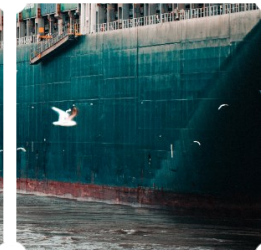
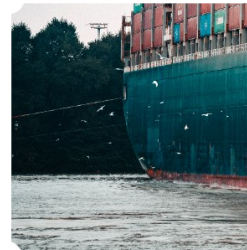
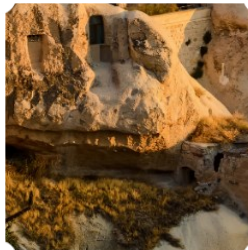

2024 - II

Sektörel Güncel Gelişmeler

Türkiye İş Bankası

İktisadi Araştırmalar Bölümü

İçindekiler

Enerji

3

İnşaat ve Konut

5

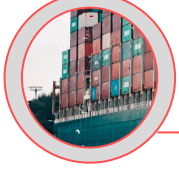
Otomotiv

7

Demir Çelik

9

Lojistik

11

Tekstil ve Hazır Giyim

13

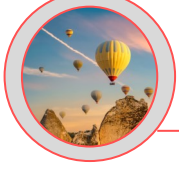
Perakende

15

Beyaz Eşya

17

Turizm

19

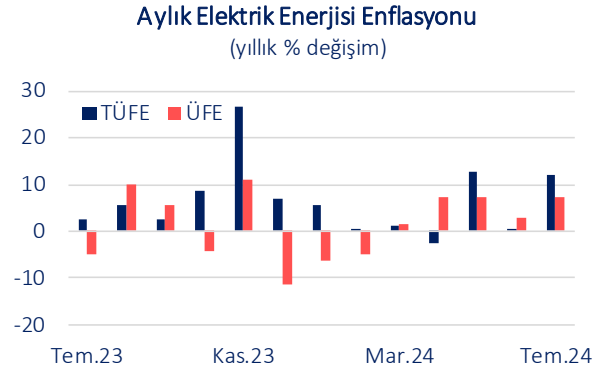
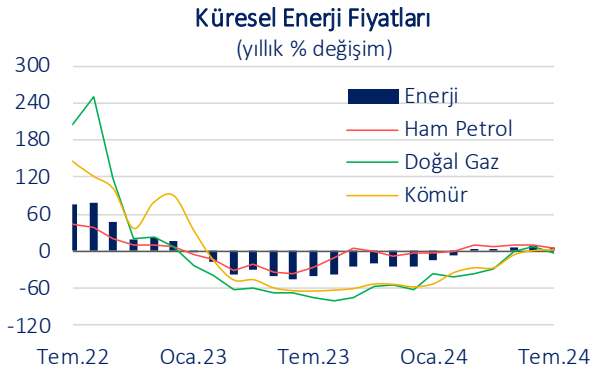
Tarım

21

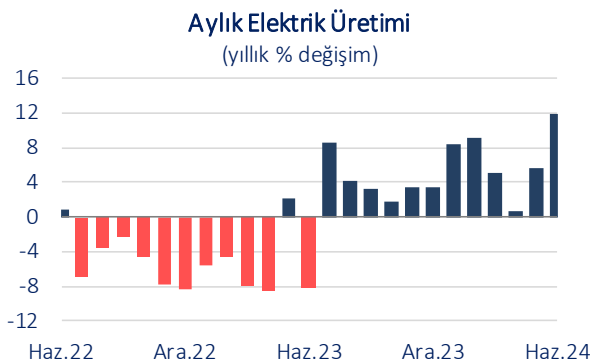
Elektrik Üretimi (yıllık % değişim)		Elektrik Tüketici Fiyatı (yıllık % değişim)		Elektrik Üretici Fiyatı (yıllık % değişim)		Küresel Enerji Fiyatları (yıllık % değişim)	
2023	-0,4	2023	-3,9	2023	4,4	2023	-29,9
2024 Ç1	6,2	2024 Ç1	4,4	2024 Ç1	-27,7	2024 Ç1	-7,7
2024 Ç2	6,2	2024 Ç2	57,0	2024 Ç2	12,1	2024 Ç2	4,9

2022'nin son çeyreğinden itibaren gerileme eğiliminde olan enerji fiyatları 2024 yılının ikinci çeyreğinde artan jeopolitik riskler ve küresel bazda uygulanan sıkı para politikasında başlayan gevşeme ihtimali ile toparlanma eğilimi gösteren küresel imalat sektörünün de etkisiyle yükselmeye başlamıştır. Dünya Bankası'nın petrol, doğalgaz ve kömür fiyatları ile oluşturduğu enerji fiyat endeksi yılın ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre %2,7, yıllık bazda da %4,9 artış kaydetmiştir. Söz konusu yükselişte arz kesintileri ve jeopolitik risklerin etkisiyle artan petrol fiyatları belirleyici olmuştur. Ham petrol fiyatı 2024 yılının ikinci çeyreğinde çeyreklik bazda %3,7, yıllık bazda da %9,1 artış kaydetmiş ve ortalama 83,5 USD seviyesine ulaşmıştır.

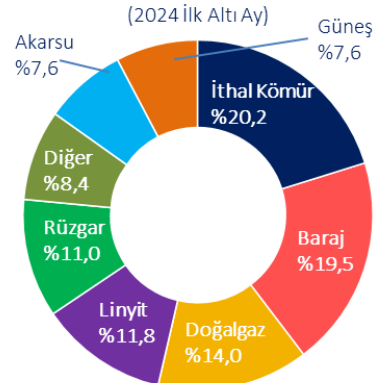
Yurt içinde de yılın ikinci çeyreğinde enerji fiyatları yükseliş eğilimi göstermiştir. İlgili dönemde elektrik tüketici fiyatları bir önceki çeyreğe göre %7,1 üretici fiyatları da %12,7 artış kaydetmiştir. Ayrıca, Temmuz ayından itibaren geçeli olmak üzere mesken grubu için %38, tarımsal faaliyetler abone grubu için %30, kamu ve özel hizmetler sektörü abone grubunun düşük kademesi için %38 ve yüksek kademesi için %20 oranında elektrik ücretine zam yapılmıştır.

Yurt içinde elektrik üretimi yükselişine devam etmektedir. İkinci çeyrek itibarıyla elektrik üretimi geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre %6,2 oranında yükselmiştir. Üretimde kaynak kompozisyonuna bakıldığında, termik santrallerin %48 ile üretimde en büyük payı aldığı gözlenmektedir. İlgili dönemde yenilenebilir kaynaklarla üretilen enerjinin toplam üretim içerisindeki payı %51,6 düzeyinde bulunmaktadır.

Elektrik Üretiminde Kaynak Kompozisyonu

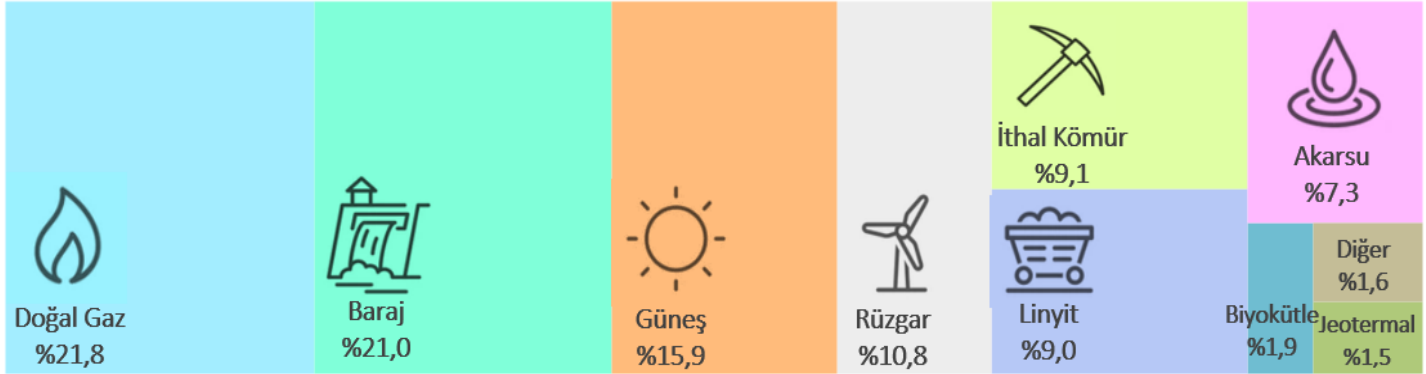

TEİAŞ verilerine göre 2024 yılının ilk 7 ayında elektrik üretiminde toplam kurulu güç kapasitesi hızlı bir artışla 4 GW yükselerek 113,5 GW'a seviyesinde kaydedilmiştir. İlgili dönemde söz konusu artışın neredeyse tamamı güneş enerji santrali kurulumu ile gerçekleşmiştir. Böylece, 2024 yılı Temmuz ayı itibarıyla yenilenebilir enerji santrallerinin toplam kurulu güç içerisindeki payı %58,5 seviyesine yükselmiştir. Ülkemizdeki kurulu gücün kaynaklara göre dağılımı %43,4 termik santraller, %28,4 hidrolik santraller, %15,9 güneş ve %10,8 rüzgâr santralleri şeklindedir.

BOTAŞ tarafından yapılan açıklamaya göre Ağustos ayından itibaren geçerli olmak üzere konutlarda kullanılan doğalgazın toptan satış fiyatına %38, yıllık doğalgaz tüketimi 300 bin metreküp ve altında olan serbest tüketicilerin elektrik üretimi haricinde kullandıkları doğalgazın satış fiyatına da % 33,1 oranında zam yapılmıştır. Öte yandan, elektrik üretimi için kullanılan doğalgazın toptan satış fiyatına zam yapılmamıştır.

HIT-30 Yüksek Teknoloji Yatırım Programı ile enerji sektörüne sağlanacak finansman programı belirlenmiştir. 2030 yılına kadar 80 gigawatt saatlik batarya üretimi kapasitesi tesis edilmesinin planlandığı belirtilmiştir. Ayrıca, güneş enerjisinde 2,5 milyar USD büyüklüğünde bir paket kapsamında 15 GW'lık bir kapasitenin tesisine yönelik hücre üretimi yatırımlarına MW başına 8 bin USD kadar hibe desteği verileceği açıklanmıştır. Ek olarak, rüzgar enerjisinde deniz üstü türbinler ve kritik bileşenlerin üretimini destekleyen 1,7 milyar USD'lik kaynağın da ayrıldığı kaydedilmiştir.

Kurulu Gücün Kaynaklara Göre Dağılımı (Temmuz 2024)

Temel Göstergeler

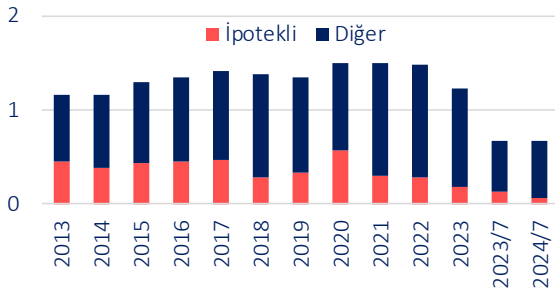
	2023			2024				
	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2	Nisan	Mayıs	Haziran
Elektrik Üretimi (yıllık % değişim)	-3,4	4,6	3,5	6,2	6,2	12,0	5,7	12,0
Üretimde Yenilenebilir Kaynakların Payı (%)	50,5	37,1	37,3	48,7	51,6	59,6	50,0	46,2
Elektrik Tüketici Fiyatı (yıllık % değişim)	-8,7	-28,5	-13,1	4,4	57,0	10,0	93,7	93,7
Elektrik Üretici Fiyatı (yıllık % değişim)	12,7	-6,7	-25,5	-28,1	12,1	4,8	21,4	10,8
Ortalama Piyasa Takas Fiyatı (yıllık % değişim)	-10,6	-32,6	-41,5	-25,8	11,4	-0,4	7,3	29,0
Küresel Enerji Fiyatları (yıllık % değişim)	-38,5	-34,9	-22,8	-7,7	4,9	0,3	5,9	9,0
Ham Petrol Fiyatı (yıllık % değişim)	-30,4	-11,5	-3,8	2,0	-3,8	6,7	9,9	10,8
Doğal Gaz Fiyatı (yıllık % değişim)	-64,6	-77,0	-58,4	-38,3	16,9	-29,6	-1,2	7,2
Kömür Fiyatı (yıllık % değişim)	-57,0	-63,2	-55,1	-40,2	0,9	-26,9	-6,0	1,0
Sektörel Kredilerdeki Payı (%)	7,6	7,5	7,3	7,0	6,6	6,8	6,7	6,6
Takipteki Krediler Oranı (%)	4,0	3,9	3,7	3,1	2,8	3,1	3,0	2,8

Konut Satışları (yıllık % değişim)		Konut Fiyat Endeksi (reel, yıllık % değişim)		Yapı Ruhsatı Sayısı (yıllık % değişim)		Bina İnşaatı Ciro Endeksi (reel, yıllık % değişim)	
2023	-17,5	2023	6,5	2023	22,3	2023	27,9
2024 Ç1	-1,3	2024 Ç1	-2,1	2024 Ç1	34,3	2024 Ç1	38,8
2024 Ç2	-6,0	2024 Ç2	-13,1	2024 Ç2	-28,9	2024 Ç2	15,1

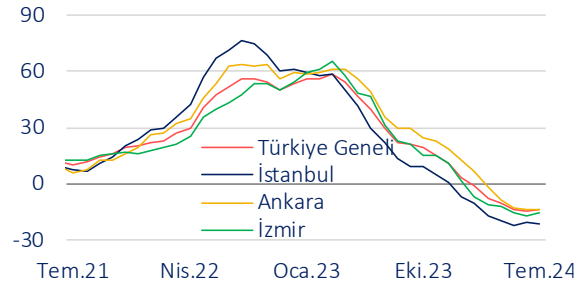
Konut satışları 2024'ün ikinci çeyreğinde yıllık bazda %6 gerileyerek talep koşullarındaki zayıf seyrin devam ettiğine işaret etmiştir. Söz konusu düşüş 2024'ün ilk yarısı itibarıyla da yıllık bazda %3,7 düzeyinde gerçekleşmiştir. Konut satışları Temmuz'da ise yıllık bazda %16 ile hızlı bir artış kaydetmiştir. Temmuz'da söz konusu olumlu görünümün ortaya çıkmasında İstanbul, Ankara ve İzmir'deki artışların yanı sıra Adana, Antalya ve Mersin'deki konut satışlarındaki artış da etkili olmuştur.

Şubat ayından itibaren düşme eğilimine giren reel bazda konut fiyatları yılın ikinci çeyreğinde %13,1 gerilerken, söz konusu düşüş Temmuz'da %14,3 düzeyinde gerçekleşmiştir. Temmuz'da ülke genelinde nominal olarak yıllık bazda konut fiyatlarındaki en düşük artış İstanbul'da gerçekleşmiştir.

Konut Satışları
(milyon adet)

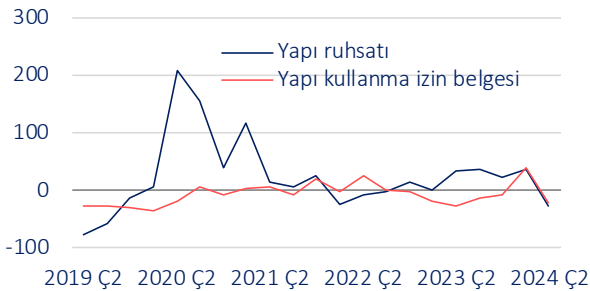
Konut Fiyatları
(reel, yıllık % değişim)

Konut satışları ve fiyatlarındaki zayıf görünüm yapı izin istatistikleri üzerinde etkisini göstermiştir. 2024'ün ikinci çeyreğinde yapı ruhsatı verilen daire sayısı yıllık bazda %28,9 gerilerken, kullanım izni verilen daire sayısında da %23,5'lik düşüş izlenmiştir.

TÜİK'in düzenlediği İnşaat Sektöründe Faaliyetleri Kısıtlayan Temel Faktörler anketinin Temmuz sonuçları incelendiğinde sektör üzerindeki baskılayıcı faktörlerin etkisini artırdığı gözlemlenmiştir. Buna göre sektör faaliyetlerini kısıtlayan faktör yok diyenlerin oranı aylık bazda 1,5 puan azalırken; işgücü eksikliği, malzeme ve ekipman eksikliği ile finansman sorunlarından etkilenen işletmelerin oranlarında artışlar izlenmiştir. Öte yandan, talep yetersizliğinden etkilenen işletmelerin oranında Haziran'da kaydedilen 1,8 puanlık artışın ardından Temmuz'da 1 puan düşüş yaşanması talep koşullarının firmalar açısından istikrarsız bir görünüm oluşturduğuna işaret etmektedir.

Yapı Ruhsatı ve Kullanma İzin Sayıları
(yıllık % değişim)

İnşaat Sektöründe Faaliyetleri Kısıtlayan Temel Faktörler
(aylık değişim)

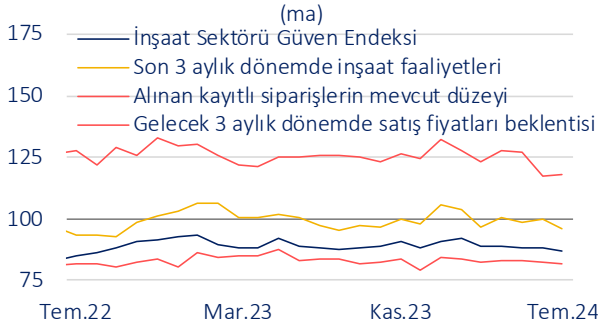

Sektörde yaşanan finansman sorunlarına çözüm üretilebilmesi, kentsel dönüşüm ile konut üretiminin hızlandırılabilmesi gibi saiklerle "Gayrimenkul Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliği"nde değişiklik yapılmış ve söz konusu değişiklik 17 Temmuz 2024 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Değişiklikle birlikte ağırlığı konut nitelikli bağımsız bölümlerden oluşacak projelerin de GYF kapsamına alınabilmesinin önü açılmıştır. Düzenlemeden önce GYF'lerin portföyüne arsa ve araziler ile kat mülkiyeti kurulmuş gayrimenkuller dahil edilebilmekte, ancak riskli görülmesi sebebiyle inşaat ruhsatı almamış veya henüz proje ya da hafriyat aşamasındaki gayrimenkul projeleri dahil edilememekteydi.

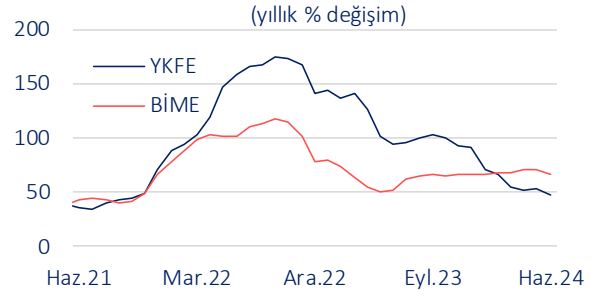
İnşaat Sektörü Güven Endeksi Temmuz'da 87,1 düzeyine gerileyerek art arda üçüncü ayında da düşüş kaydetmiştir. Son üç aylık dönemde inşaat faaliyetleri alt endeksinin 3,9 puan gerilemesi dikkat çekmiş, alınan kayıtlı siparişlerin mevcut düzeyi ve gelecek üç aylık dönemde toplam çalışan sayısı beklentisi alt endeksleri de sırasıyla 0,8 ve 0,9 puan düşmüştür. Gelecek üç aylık dönemde satış fiyatları beklentisi alt endeksi ise Haziran'da kaydettiği 9,6'lık hızlı gerilemenin ardından Temmuz'da 0,7 puan ile sınırlı bir artış kaydederek nispeten yatay bir seyir izlemiştir. Söz konusu göstergeler sektör temsilcilerinin önümüzdeki dönemde inşaat faaliyetlerinde ivme kaybı yaşanabileceğini beklediğine işaret etmektedir.

Şubat 2024'ten itibaren yeni konut fiyatlarındaki yıllık artışın, bina inşaatı maliyetindeki yıllık artışın altında kalması önümüzdeki dönemde inşaat firmalarının kârlılığının olumsuz etkilenebileceğine işaret etmektedir.

İnşaat Sektörü Güven Endeksi

Yeni Konut Fiyatları ve Bina İnşaatı Maliyet Endeksi

Temel Göstergeler

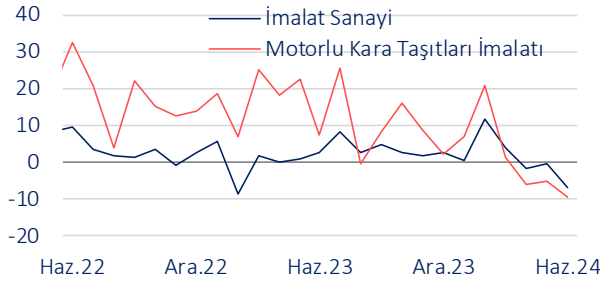
	2023			2024				
	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2	Nisan	Mayıs	Haziran
Büyüme (reel, GSYH inşaat alt kalemi)	7,2	7,8	10,8	11,1	-	-	-	-
Bina İnşaatı Ciro Endeksi (reel, yıllık % değişim)	36,7	30,9	22,5	38,8	15,1	9,5	15,7	19,6
Konut Fiyat Endeksi (reel, yıllık % değişim)	46,2	24,1	15,1	-2,1	-13,1	-10,7	-13,7	-14,7
Konut Satışları (yıllık % değişim)	-30,5	1,1	-23,9	-1,3	-6,0	-11,8	-2,4	-5,2
İpotekli (yıllık % değişim)	-38,5	-32,5	-67,4	-53,0	-62,1	-67,5	-63,9	-49,4
Diğer (yıllık % değişim)	-27,8	8,2	-18,0	12,3	9,9	7,2	17,3	3,3
Yabancıların Gayrimenkul Yatırımları (milyon USD)	807	693	690	796	739	452	189	98
Yapı Ruhsatı Sayısı (yıllık % değişim)	33,0	35,8	20,5	34,3	-28,9	-	-	-
Yapı Kullanım İzni (yıllık % değişim)	-27,9	-14,8	-8,0	38,9	-23,5	-	-	-
Sektörel Kredilerdeki Payı (%)	9,5	9,5	9,2	9,0	8,7	8,9	8,8	8,7
Takipteki Krediler Oranı (%)								
İnşaat Sektörü	3,4	3,4	4,6	4,1	4,0	4,1	4,0	4,0
Konut Kredileri	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

Otomotiv Üretimi (yıllık % değişim)		Yurt İçi Araç Satışları (yıllık % değişim)		Kapasite Kullanım Oranı (%)		İhracat (adet, yıllık % değişim)	
2023	8,6	2023	56,6	2023	80,5	2023	5,0
2024 Ç1	3,2	2024 Ç1	25,2	2024 Ç1	77,9	2024 Ç1	1,0
2024 Ç2	-10,5	2024 Ç2	-11,7	2024 Ç2	76,0	2024 Ç2	-6,0

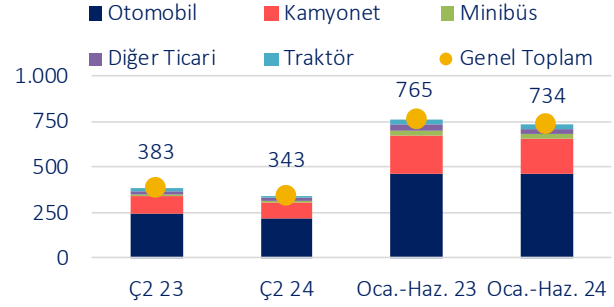
Otomotiv üretimi adet bazında 2024'ün ikinci çeyreğinde finansal koşullardaki sıkılık ve talep görünümündeki bozulma nedeniyle yıllık bazda %10,5 gerilemiş, 2022'nin ilk çeyreğinden bu yana ilk kez daralmıştır. Sanayi üretimi verilerine göre de motorlu kara taşıtları imalatı yıllık bazda %6,8 gerilemiş, imalat sanayii genelindeki yıllık %3'lük gerilemeden daha hızlı bir düşüş yaşandığına işaret etmiştir. Kapasite kullanım oranı da Temmuz ve Ağustos'ta sektörün imalat sanayii genelinden negatif ayrıştığını teyit etmiştir.

Sektörün üretimi incelendiğinde yılın ikinci çeyreği itibarıyla en hızlı yıllık düşüşün %16,2 ile ticari araçlarda yaşandığı görülürken; söz konusu düşüş otomobil üretiminde %7,4 düzeyinde gerçekleşmiştir.

Motorlu Kara Taşıtları Sanayi Üretim Endeksi
(tea, 2021=100, yıllık % değişim)

Otomotiv Sektörü Üretimi
(bin adet)

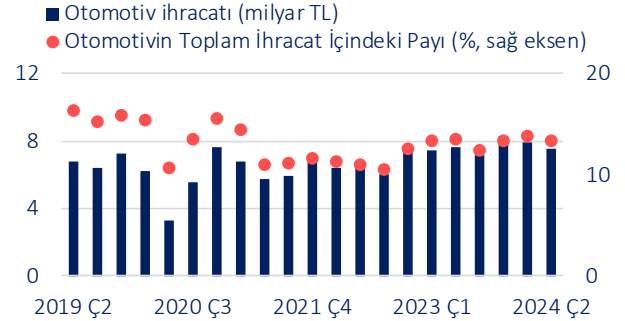

Üretim verilerindeki olumsuz görünümün de işaret ettiği gibi sektörün ihracat performansı kötümser bir tablo çizmiştir. Yılın ikinci çeyreğinde ihracat tutar bazında yıllık %1,2 gerileyerek 7,4 milyar USD düzeyinde gerçekleşirken, adet bazında %6 düşüş kaydetmiştir. Otomotiv ihracatının Türkiye'nin toplam ihracatı içindeki payı %13,3 düzeyinde gerçekleşmiştir. Otomotiv Sanayii Derneği'nin verilerine göre Temmuz'da ise ihracat adet bazında %9,2 artarken, tutar bazında %9,1 yükselerek 3 milyar USD düzeyinde gerçekleşmiştir.

İlk 10 İhraç Pazarı*

(Oca.-Haz. 2024)	milyar USD	%pay	yıllık % değişim
Almanya	2,1	13,8	0,2
Fransa	1,9	12,6	-6,6
Birleşik Krallık	1,8	11,8	22,2
İtalya	1,5	9,8	11,3
İspanya	1,1	7,4	-3,0
Slovenya	0,7	4,3	-6,8
Polonya	0,7	4,2	-13,3
Belçika	0,6	3,7	-7,7
ABD	0,4	2,7	6,8
Romanya	0,4	2,6	29,3
Diğer	4,2	27,1	3,8
Toplam	15,5		2,6

Otomotiv Sektörü İhracat Performansı

Yurt içi otomobil ve hafif ticari araç pazarı da ikinci çeyrekte yıllık bazda %12,1 gerilerken, Temmuz'da %17,5 düşmüştür. 2024'ün ikinci çeyreğinde ikinci el otomotiv pazarı da yıllık bazda %20,6 düzeyinde daralmıştır.

(*):ISIC Rev.4 sınıflandırmasına göre 29 Nace kodu (motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) İmalatı) kalemi esas alınmıştır.

Nisan-Haziran döneminde motorlu kara taşıtı ithalatı yıllık bazda %1,3 düzeyinde gerilerken, otomobil ithalatı %0,4 düzeyinde düşüş kaydetmiştir. Bu dönemde otomobil ithalatının tüketim mali ithalatı içerisindeki payı da 2023'teki %38,2 seviyesinden %33,4'e gerilemiştir.

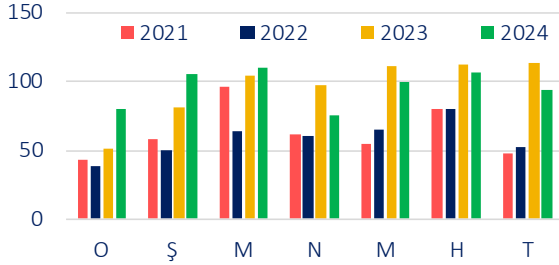
Haziran'da Çin'den ithal edilen içten yanmalı ve hibrit binek otomobillere ek gümrük vergisi ödenmesine karar verilmiştir. Buna göre ithalat değerinin %40'ı veya bu tutarın 7 bin USD'den düşük olması durumunda 7 bin USD ödenmesine karar verilmiştir. Söz konusu düzenlemeye Temmuz'da eklenen madde ile yatırım teşvik belgesi kapsamında gümrük muafiyetinden yararlanarak gerçekleştirilen Çin menşeli otomobil ithalatında ek mali yükümlülüğün uygulanmayacağı da belirtilmiştir.

Temmuz ayında Çinli otomotiv şirketi BYD, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile 1 milyar USD düzeyinde yatırım anlaşması imzalamıştır. Yılın ilk yedi ayı itibarıyla BYD'nin yurt içi pazar payı %0,2 iken, Çinli firmaların toplam payı yılın %6,6 seviyesinde bulunmaktadır.

Temmuz'da HIT-30 Yüksek Teknoloji Yatırım Programı kapsamında elektrikli araç kapasitesini yıllık en az 1 milyon adede çıkarmayı öngören 5 milyar USD'lik teşvik paketinin devreye alındığı açıklanmıştır. Ayrıca batarya üretimi için 2030 yılına kadar 80 gigavatsaatlik bir kapasite inşa edilmesi için megavatsaat başına 6 bin USD'ye kadar sağlanacak hibe desteğini de içeren toplamda 4,5 milyar USD'lik teşvik paketi oluşturulduğu duyurulmuştur.

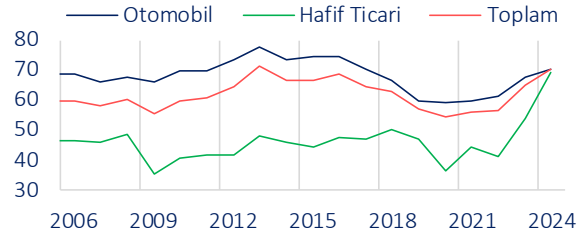
İstanbul Sanayi Odası'nın yayımladığı Temmuz ayı sektörel PMI verileri sektörün zayıf performansını sürdürdüğünü teyit etmiştir. Kara ve deniz taşıtları sektörü PMI verisi Temmuz'da 45,4 düzeyinde gerçekleşerek art arda yedinci ayda da 50 eşik değerinin altında kalmıştır.

Otomotiv Satışları
(bin adet)

Otomobil ve Hafif Ticari Araç Pazarında İthal Payı

(%, son veri: Temmuz 2024)

Temel Göstergeler

	2023			2024				
	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2	Nisan	Mayıs	Haziran
Toplam Üretim (adet, yıllık % değişim)	6,4	8,4	0,9	3,2	-10,5	-13,2	-3,7	-15,8
Otomobil (adet, yıllık % değişim)	11,0	19,9	10,4	7,3	-7,4	-16,0	1,2	-9,4
Ticari Araç (adet, yıllık % değişim)	-1,3	-8,9	-14,2	-3,0	-16,2	-7,8	-13,3	-27,0
Toplam Yurt İçi Araç Satışları (adet, yıllık % değişim)	55,4	81,8	42,7	25,2	-11,7	-22,3	-9,9	-4,2
Otomobil (adet, yıllık % değişim)	57,6	91,0	55,3	33,0	-9,8	-20,6	-8,0	-2,2
Ticari Araç (adet, yıllık % değişim)	47,4	55,2	7,6	2,6	-19,2	-28,6	-17,0	-12,6
İhracat (milyar USD)	7,5	7,1	8,3	7,9	7,4	2,4	2,8	2,3
İhracat (tutar, yıllık % değişim)	13,1	18,6	10,0	6,7	-1,2	2,3	6,1	-11,7
İhracat (adet, % değişim)	4,4	3,2	0,8	1,0	-6,0	1,1	-1,0	-16,5
Sektörel Kredilerdeki Payı (%)	2,5	2,8	3,0	3,3	3,3	3,3	3,4	3,3
Takipteki Krediler Oranı (%)	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

Ham Çelik Üretimi (yıllık % değişim)

2023	-4,0
2024 Ç1	28,4
2024 Ç2	7,1

Kapasite Kullanım Oranı

2023	%74,8
2024 Ç1	%75,4
2024 Ç2	%74,3

İhracat* (yıllık % değişim)

2023	-26,0
2024 Ç1	9,3
2024 Ç2	5,7

Hurda Çelik Fiyatı (yıllık % değişim)

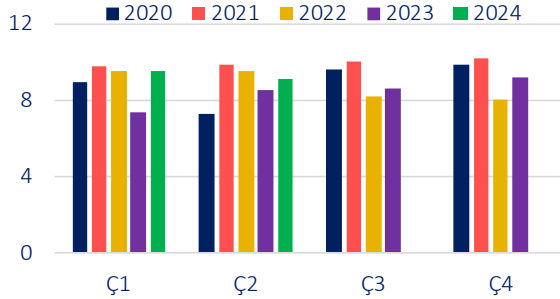
2023	-15,0
2024 Ç1	-3,9
2024 Ç2	1,0

Küresel ham çelik üretimi 2024'ün ikinci çeyreğinde en büyük üretici olan Çin'in üretimindeki düşüş öncülüğünde gerilemiştir. Yurt içinde ise üretim toparlanma eğilimini sürdürmüş ve yıllık bazda %7,1 artış kaydetmiştir. Bu paralelde ana metal sanayi üretimi ikinci çeyrekte yıllık bazda %3,1 yükselerek %3 gerileme kaydeden imalat sanayii üretiminden olumlu ayrılmıştır. Sektörün kapasite kullanım oranı da Ağustos'ta aylık bazda 0,1 puan artış kaydederek %75,4 düzeyine yükselmiştir. Öte yandan sektörün, üretimin zirve noktasına ulaştığı 2021 yılına kıyasla potansiyelinin altında faaliyet göstermeye devam ettiği izlenmiştir.

Üretimdeki toparlanma ile AB'nin Çin ve Güney Kore'den ithalatındaki gerileme paralelinde yılın ikinci çeyreğinde ihracat yıllık bazda %5,7 artış kaydederek 4,8 milyar USD olurken, yılın ilk yarısı itibarıyla ihracat %7,4 düzeyinde artarak 9,6 milyar USD'ye yükselmiştir. Ana ihrac pazarlarında, iktisadi faaliyetin zayıf seyrettiği Almanya hariç tüm ülkelerde artış kaydedilmiştir. Nisan-Haziran döneminde demir ve çelik ihracatı miktar bazında da geçen yılın aynı dönemine göre %31,7 yükselmiştir.

Çelik üretiminin en önemli girdilerinden olan hurda ürünlerin ihracatı ise söz konusu olumlu görünümün etkisiyle bu dönemde yıllık bazda %2,1 gerilerken, ithalatı %6,2 artmıştır.

Türkiye Ham Çelik Üretimi (milyon ton)

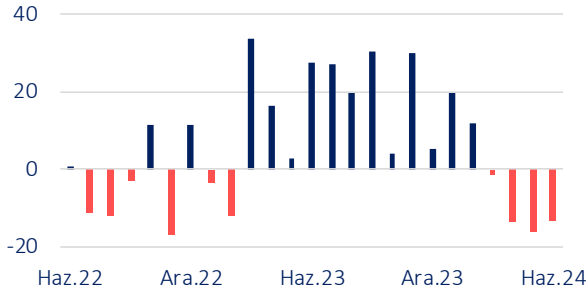

İlk 10 İhrac Pazarı*

	(Oca.-Haz. 2024) milyon USD	% pay	yıllık % değişim
Romanya	792	8,2	72,7
İtalya	622	6,5	45,5
Almanya	554	5,8	-21,2
Birleşik Krallık	445	4,6	25,3
ABD	413	4,3	25,8
Irak	350	3,6	1,7
İspanya	343	3,6	25,6
Mısır	307	3,2	14,1
Yunanistan	298	3,1	56,3
Ukrayna	264	2,7	40,9
Diğer	5.239	54,4	-3,4
Toplam	9.627		7,4

Yurt içinde yılın ikinci çeyreğinde nihai çelik tüketimi yıllık bazda %13,9 düzeyinde gerileyerek zayıf bir görünüm sergilemiştir. Söz konusu gelişmede sektörün girdi sağladığı en önemli sektörlerden biri olan otomotiv sanayiindeki ivme kaybı etkili olmuştur. Demir çelik ithalatı 2024'ün ikinci çeyreğinde değer bazında geçen yılın aynı dönemine göre %16,8 düşerek 6,6 milyar USD olurken, miktar bazında %13,4 gerilemiştir.

Çelik Tüketimi (yıllık % değişim)

İthalat Miktar Endeksleri** (yıllık % değişim)

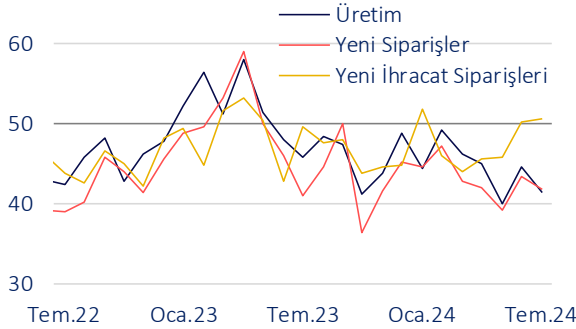
(*)Demir çelik dış ticaret verileri için harmonize sistem sınıflandırmasına göre 72. fasıl (demir ve çelik) ile 73. fasıl (demir veya çelikten eşya) kalemlerinin toplamı esas alınmıştır.
(**) SITC Rev.4 sınıflandırmasına göre miktar bazında dış ticaret verileri 67 (demir ve çelik) ile 28 (demirli metal cevherleri ve metal hurdaları) kalemlerini içermektedir.

Küresel düzeyde ülkelerin çelik ürünleri ithalatında gümrük duvarlarını yükselttiği mevcut konjunktürde yurt içinde yerli üreticilerin rekabet güçlerini koruyabilmesi kapsamında sektöre yönelik gümrük vergisi düzenlemeleri de yakından takip edilmiştir. İnşaat, otomotiv, havacılık, elektronik ve enerji gibi birçok sektörde kullanılan filmaşın ithalatına 30 Haziran'da üç yıl süreyle ek mali yükümlülük getirildiği açıklanmıştır. Filmaşın ithalatının yerli üreticilerin etkinliğine zarar verdiği gerekçesiyle söz konusu düzenleme kapsamında filmaşın çeşitlerinin ithalatında ilk yıl 175 USD/ton, ikinci yıl 170 USD/ton, üçüncü yıl ise 165 USD/ton ek mali yükümlülük uygulanmasına karar verilmiştir.

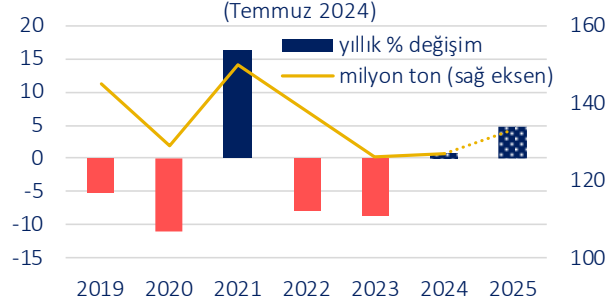
İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) yayımladığı sektörel PMI verilerine göre, Temmuz'da aylık bazda 0,5 puanlık düşüşle 45,1'e gerileyen ana metal sektörü PMI verisi önümüzdeki dönemde de sektörün potansiyeli altında faaliyet göstermeye devam edeceğine işaret etmektedir. Bu dönemde üretim alt endeksi aylık bazda 3,1 puan ile hızlı gerilerken, yeni siparişler alt endeksi 1,6 puan düşüş kaydetmiştir. Öte yandan, yeni ihracat siparişleri alt endeksi 0,4 puan ile sınırlı yükselerek ikinci ayda da 50 eşik değerinin üzerinde kalmaya devam etmiştir. Söz konusu veriler yurt dışı talep görünümünün yurt içi talebe kıyasla daha olumlu bir tablo çizebileceği sinyalini vermektedir. Avrupa Çelik Üreticileri Birliği'nin Temmuz'da yayımladığı AB'nin çelik tüketimi tahminlerine göre 2024 ve 2025'te yıllık bazda sırasıyla %0,8 ve %4,7 düzeyinde artış kaydedileceği beklentisi PMI verilerinin işaret ettiği tabloyu destekleyen bir görünüm sunmaktadır.

Özellikle Çin'in çelik üretim ve tüketim göstergelerindeki zayıf seyir nedeniyle 2024'ün ikinci çeyreğinde demir cevheri fiyatı yıllık bazda %1,9, hurda çelik fiyatı da %1,0 ile sınırlı artış kaydederek girdi maliyetlerine ilişkin nispeten olumlu seyrin devam ettiğine işaret etmiştir.

İSO Ana Metal PMI Endeksi

Avrupa Çelik Üreticileri Birliği'nin AB Çelik Tüketimi Tahminleri

Temel Göstergeler

	2023			2024				
	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2	Nisan	Mayıs	Haziran
Ham Çelik Üretimi (yıllık % değişim)	-10,5	4,9	15,0	28,4	7,1	4,5	11,6	4,3
Sanayi Üretimi* (yıllık % değişim)	-8,1	1,5	8,6	10,9	3,1	7,7	4,7	-2,7
Hurda Çelik Fiyatı (yıllık % değişim)	-28,2	-2,7	3,5	-3,9	1,0	-7,0	6,2	3,6
Demir Cevheri Fiyatı (yıllık % değişim)	-18,2	7,7	28,7	-1,0	1,9	-4,2	14,1	-4,4
İhracat (milyar USD)	4,5	4,7	4,7	4,9	4,8	1,4	1,8	1,6
İhracat (tutar, yıllık % değişim)	-37,0	-22,6	-5,7	9,3	5,7	6,3	13,1	-2,1
İthalat (milyar USD)	8,0	6,7	6,0	6,7	6,6	2,2	2,5	1,8
İthalat (tutar, yıllık % değişim)	-14,4	-5,8	1,2	-0,7	-16,8	-15,3	-18,1	-16,7
Yurt İçi Ciro* (reel, yıllık % değişim)	3,6	10,8	8,6	7,7	-1,5	8,7	-2,4	-9,0
Yurt Dışı Ciro* (reel, yıllık % değişim)	-36,3	-35,3	-12,9	7,2	-2,9	5,5	1,9	-6,0
Sektörel Kredilerdeki Payı* (%)	5,1	5,2	5,2	5,5	5,6	5,5	5,6	5,6
Takipteki Krediler Oranı* (%)	0,6	0,5	0,6	0,6	0,8	0,6	0,8	0,8

(*) Ana metal sanayii verileridir.

Baltık Kuru Yük Endeksi (ortalama, yıllık % değişim)		İhracat Miktar Endeksi (yıllık % değişim)		İthalat Miktar Endeksi (yıllık % değişim)		Taşımacılık İhracatı (yıllık % değişim)	
2023	-27,8	2023	0,1	2023	12,2	2023	-1,1
2024 Ç1	79,5	2024 Ç1	7,2	2024 Ç1	-6,2	2024 Ç1	6,8
2024 Ç2	39,3	2024 Ç2	3,4	2024 Ç2	-3,2	2024 Ç2	5,4

IMF, yılın ilk yarısında küresel iktisadi faaliyette gözlenen olumlu görünüm paralelinde 2024 ve 2025 için küresel ticaret hacmi büyümesi tahminlerini Temmuz'da 0,1'er puan yukarı yönlü revize ederek sırasıyla %3,1 ve %3,4 olarak açıklamıştır. İyileşen beklentiler önümüzdeki dönemde lojistik sektöründe nispeten daha olumlu bir görünüm izlenebileceğine işaret etmektedir.

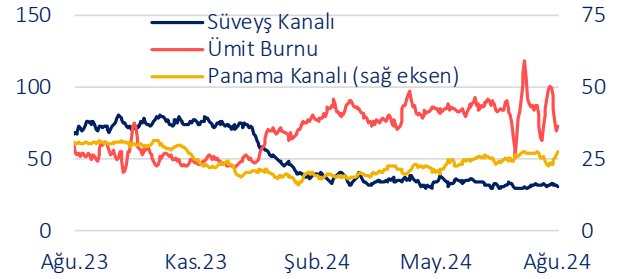
Orta Doğu'da yaşanan jeopolitik gerilimlerin etkisi bu dönemde de devam etmiştir. Lojistik şirketlerinin Kızıldeniz rotasını daha sınırlı kullanma eğiliminin sürmesi nedeniyle Süveyş Kanalı trafiğindeki gerileme yılın ikinci çeyreğinde yıllık bazda %55,9 düzeyinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde alternatif bir rota olarak kullanılan Ümit Burnu trafiğinde ise yıllık bazda %74,2'lik bir artış yaşanmıştır. Bu paralelde Baltık Kuru Yük Endeksi yılın ikinci çeyreğinde %39,3 ile art arda üçüncü çeyrekte de artış eğilimini sürdürmüştür. Öte yandan, Temmuz'da Güney Afrika açıklarında yaşanan olumsuz hava koşulları nedeniyle Ümit Burnu trafiğinde dalgalı bir seyir gözlenmiştir.

Panama Kanalı'ndan geçen gemilere Temmuz 2023'te kuraklık nedeniyle su seviyesinin düşmesinin ardından konan günlük kotanın 5 Ağustos'ta 35 gemiye yükseldiği, Eylül itibarıyla da 36-38 gemiye yükseltileceği açıklanmıştır. Koşulların normale dönmeye başlamasıyla 7 günlük ortalama verilere göre Kanal'dan geçen gemi sayılarının kademeli olarak arttığı izlenmiştir.

IMF Ticaret Hacmi Büyümesi Tahminleri (%, Temmuz 2024)

	2023	2024	2025
Dünya	0,8	3,1	3,4
<i>Nisan tahmini</i>		3,0	3,3
Gelişmiş Ekonomiler	0,1	2,5	2,8
<i>Nisan tahmini</i>		2,2	2,9
Gelişmekte Olan Ekonomiler	2,0	4,2	4,5
<i>Nisan tahmini</i>		4,3	4,0

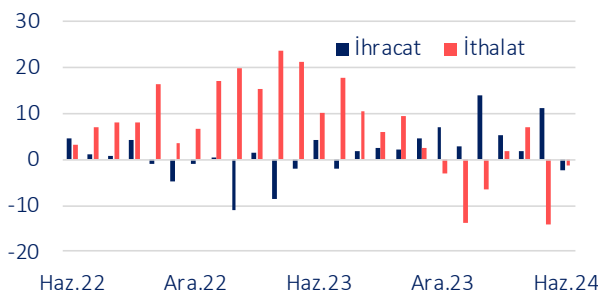
Denizyolu Trafiği (adet, 7 günlük HO)

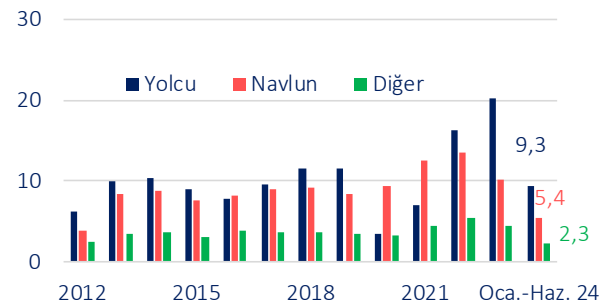
Yurt içinde ihracat miktar endeksi 2024'ün ikinci çeyreğinde %3,4 ile art arda dördüncü çeyrekte de yıllık bazda artış kaydederken, ithalat miktar endeksi %3,2 azalarak yıllık düşüşünü ikinci çeyrekte de sürdürmüştür. Miktar bazında dış ticarete izlenen nispeten dengeli seyir paralelinde Türk limanlarında elleçlenen toplam yük miktarı bu dönemde %0,6 ile sınırlı gerileyerek yatay bir görünüm sergilemiştir.

Söz konusu görünüm paralelinde Nisan-Haziran döneminde lojistik sektörü reel cirosu yıllık bazda %2,4 gerilemiştir. Ödemeler dengesi verilerine göre uluslararası taşımacılık geliri yılın ikinci çeyreğinde %5,4 artarak 9,2 milyar USD olurken, söz konusu tutar yılın ilk yarısı itibarıyla %6 düzeyinde artarak 17 milyar USD olmuştur.

Dış Ticaret Miktar Endeksleri (tea, yıllık % değişim)

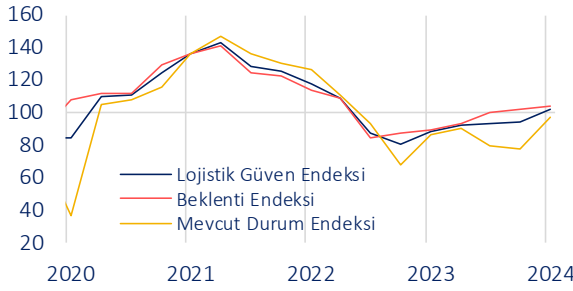
Taşımacılık Sektörü İhracatı (milyar USD)

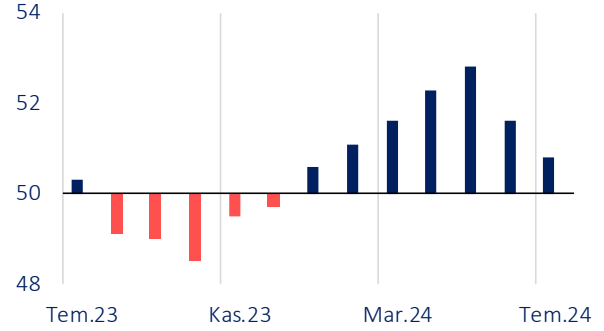
Temmuz 2024'te yapılan düzenlemelerle sektörün yeşil dönüşümüne katkı sağlayacak adımlar atılmıştır. Buna göre Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) kapsamında elde edilen gelirlerin yeşil denizcilik için araştırma, geliştirme, dönüşüm ve yeni yapım faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı bütçesine aktarılmasına karar verilmiştir. Türk Uluslararası Gemi Siciline (TUGS) kayıtlı veya kaydolacak fosil yakıt kullanmayan gemilerden ve yatlardan TUGS kayıt harcı alınmamasına ve yıllık tonaj harcının %50'sinin alınmasına karar verilmiştir. Ayrıca, 7519 sayılı kanun kapsamında yapılan bir diğer değişiklikle uluslararası sefer yapmayan, kabotaj ve idari liman sınırlarında faaliyet gösteren deniz turizmi araçları ile yolcu gemilerinde yolcu başına zorunlu sigorta bedeli 250 bin SDR'den 100 bin SDR'ye düşürülmüştür.

KPMG ve İstanbul Üniversitesi Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi işbirliğiyle hazırlanan Lojistik Güven Endeksi yılın ikinci çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre 7,3 puanlık hızlı bir artışla 101,6 seviyesinde gerçekleşerek, 2022'nin üçüncü çeyreğinden bu yana ilk kez 100 eşik değerinin üzerinde bir değer almıştır. Bu dönemde beklenti endeksi de bir önceki çeyreğe göre 1,4 puan artışla 103,9 seviyesine yükselerek önümüzdeki döneme ilişkin olumlu bir tablo çizmiştir. Mevcut durum endeksi ise 19,1 puanlık artış kaydetmesine rağmen 100 eşik değerinin altındaki seyrini sürdürmüştür. İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) yayımladığı İhracat İklimi Endeksi de Temmuz'da 50,8 düzeyinde gerçekleşerek söz konusu tabloyu desteklemiştir.

Türkiye Lojistik Güven Endeksi

İstanbul Sanayi Odası İhracat İklimi Endeksi

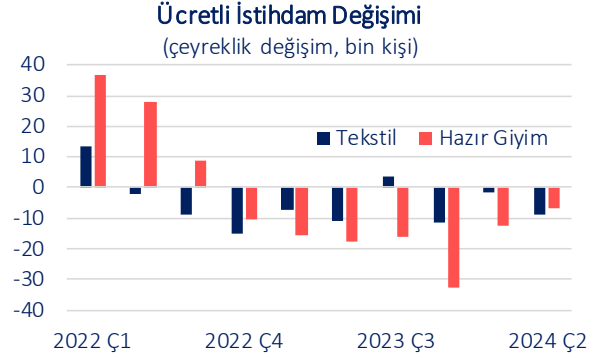
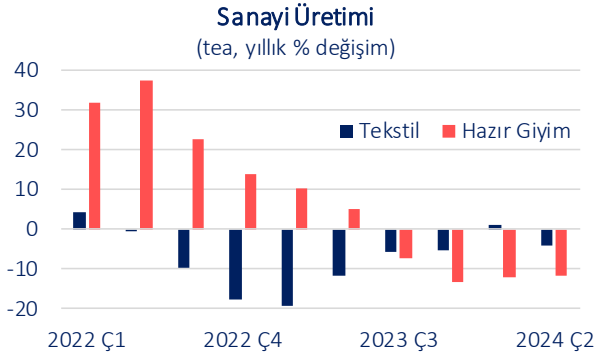
Temel Göstergeler

	2023			2024				
	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2	Nisan	Mayıs	Haziran
Baltık Kuru Yük Endeksi (ortalama, yıllık % değişim)	-47,4	-27,5	33,9	79,5	39,3	16,6	33,2	77,7
İhracat Miktar Endeksi (yıllık % değişim)	-2,1	0,8	4,6	7,2	3,4	1,9	11,3	-2,2
İthalat Miktar Endeksi (yıllık % değişim)	18,2	11,5	2,6	-6,2	-3,2	7,0	-14,0	-1,2
İhracat İklimi Endeksi (yıllık % değişim)	-1,8	0,5	2,4	-0,3	0,1	-1,5	1,0	1,0
Taşımacılık İhracat Geliri (net, milyar USD)	4,1	5,4	4,5	2,9	3,9	1,1	1,2	1,6
Kara Yolu Taşımacılığı Ciro (reel, yıllık % değişim)	5,6	8,4	6,3	7,2	-3,5	2,1	-3,6	-7,9
Deniz Yolu Taşımacılığı Ciro (reel, yıllık % değişim)	-23,5	-33,3	-17,2	-7,1	-1,6	1,9	-1,5	-4,4
Hava Yolu Taşımacılığı Ciro (reel, yıllık % değişim)	0,2	-4,8	-1,0	3,3	-0,2	5,1	3,2	-6,3
Depolama Ciro (reel, yıllık % değişim)	-4,0	-8,7	2,0	4,8	-5,6	5,5	-17,3	-2,5
Sektörel Kredilerdeki Payı (%)	7,7	7,2	7,1	7,1	6,7	6,9	7,0	7,1
Takipteki Krediler Oranı (%)	1,2	1,3	1,1	1,0	0,9	1,0	1,0	0,9

Tekstil Sanayi Üretimi (yıllık % değişim)		Hazır Giyim Sanayi Üretimi (yıllık % değişim)		Tekstil Ciro (reel, yıllık % değişim)		Hazır Giyim Ciro (reel, yıllık % değişim)	
2023	-10,8	2023	-1,6	2023	-9,1	2023	-4,7
2024 Ç1	1,3	2024 Ç1	-12,2	2024 Ç1	3,3	2024 Ç1	-7,5
2024 Ç2	-4,1	2024 Ç2	-11,6	2024 Ç2	-5,3	2024 Ç2	-11,3

2024'ün ilk çeyreğini deprem felaketinin yarattığı baz etkisiyle sınırlı oranda üretim artışıyla tamamlayan tekstil sektöründe yılın ikinci çeyreğinde üretim yıllık bazda %4,1 oranında daralmıştır. Hazır giyim sektöründe de üretim bu dönemde %11,6 azalarak düşüş eğilimini dördüncü çeyreğe taşımıştır. Ağustos'ta tekstil sektörü kapasite kullanım oranı aylık bazda değişim göstermeyerek %72,2 olurken, söz konusu oran giyim eşyaları imalatında aylık bazda 1,5 puan artışla %78,2 düzeyinde gerçekleşmiştir.

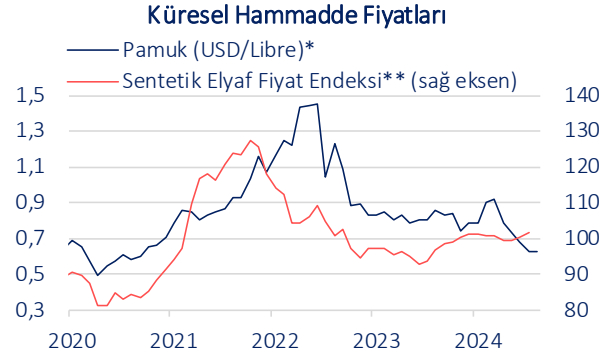
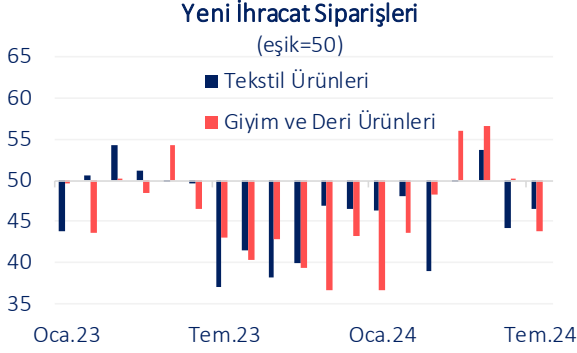
Üretimdeki daralmaya paralel olarak tekstil ve hazır giyim sektörlerinde istihdam kayıpları da devam etmiştir. Firma kapanışlarının da sürdüğü bu dönemde tekstil ve hazır giyimde toplam ücretli istihdam kaybı ikinci çeyrekte 15 bin kişiyi geçerken, 2022'nin son çeyreğinden bu yana yaşanan toplam ücretli istihdam kaybı 164 bin kişiyi aşmıştır.

2024 yılının ikinci çeyreğinde tekstil ve hazır giyim sektörlerindeki zayıf seyir iş hacmini de olumsuz yönde etkilemiştir. Bu dönemde tekstil sektöründe reel ciro yıllık bazda %5,3 azalırken, hazır giyim sektöründeki reel ciro kaybı %11,3 ile pandemiden bu yana en yüksek düzeyinde gerçekleşmiştir.

Tekstil sektöründe ihracat yılın ilk çeyreğinde baz etkisiyle sınırlı oranda genişlerken, yılın ikinci çeyreğinde zayıf bir görünüm sergileyerek yıllık bazda %9,5 oranında azalmıştır. Bu dönemde özellikle ana ihraç pazarı konumundaki AB'nin talebindeki zayıflığın da sürmesiyle hazır giyim ihracatı da %12,4 daralmıştır. Her iki sektörde de Haziran ayı itibarıyla yıllık %20'ye ulaşan ihracattaki kaybın, İSO sektörel PMI verilerine göre zayıf seyreden yeni ihracat siparişlerine bağlı olarak devam edeceği anlaşılmaktadır.

2024 yılının ikinci çeyreğinde pamuk fiyatları 2020 yılı seviyelerine gerilemiştir. Hammaddede fiyatlarının küresel ölçekte aşağı yönlü bir seyir izlemesine karşılık tekstil sektöründe TL cinsi girdi maliyetlerindeki artış oranı yılın ilk beş ayında yükselmeye devam etmiştir. Ancak, Mayıs ayından bu yana söz konusu eğilim tersine dönmüş, ilgili sektördeki maliyet artışları manşet TÜFE enflasyonunun altına inmiştir.

Tekstil ve hazır giyim sektörlerinde girdi maliyetlerindeki artışın TL'deki değer kaybının üzerinde gerçekleşmesi bu sektörlerin dış pazarlardaki rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemiştir. Son dönemde kurlardaki sınırlı yükselişin desteğiyle kaydedilen dengelenmenin, küresel ölçekte sektörlerin rekabet gücünde yakın dönemde yaşanan erimeyi telafi etmekten henüz oldukça uzak olduğu sektör temsilcilerince ifade edilmektedir. Ayrıca, para politikasındaki sıkı duruşun iç talep üzerindeki baskısının da devam edeceği öngörülmektedir. Bu çerçevede, her iki sektörde de önümüzdeki dönemde zayıf performansın devam etmesi beklenirken, İSO sektörel PMI verileri de bu beklentileri desteklemektedir. Temmuz'da tekstil ve hazır giyim sektörlerinin PMI verileri sırasıyla 44,9 ve 47,5 değerlerini alarak 50 eşik değerinin altında gerçekleşmiştir.

Temel Göstergeler

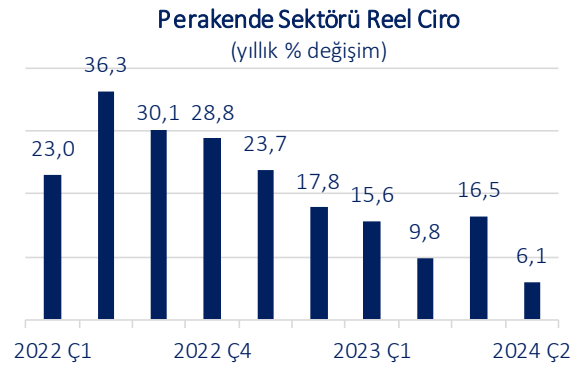
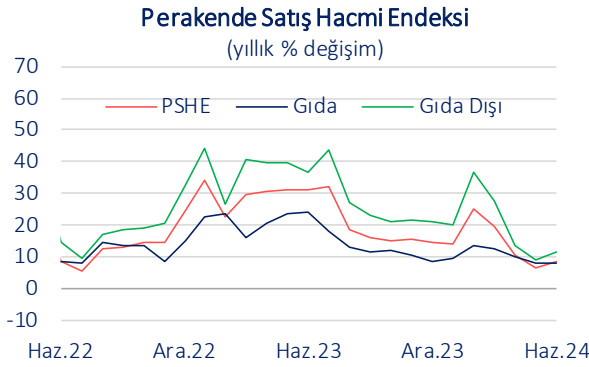
	2023			2024				
	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2	Nisan	Mayıs	Haziran
Tekstil Sanayi Üretimi (yıllık % değişim)	-11,7	-5,8	-5,4	1,3	-4,1	-3,2	-2,9	-6,2
Hazır Giyim Sanayi Üretimi (yıllık % değişim)	5,0	-7,1	-13,2	-12,2	-11,6	-16,5	-6,2	-12,0
Tekstil Ciro (reel, yıllık % değişim)	-10,3	-5,1	-5,2	3,3	-5,3	-0,2	-2,5	-11,7
Hazır Giyim Ciro (reel, yıllık % değişim)	0,4	-7,2	-8,4	-7,5	-11,3	-10,1	-5,6	-16,7
Tekstil Üretici Fiyatları (yıllık % değişim)	35,2	44,0	44,7	53,7	51,8	55,9	55,6	44,6
Hazır Giyim Üretici Fiyatları (yıllık % değişim)	51,6	57,6	52,8	63,2	74,6	75,0	78,1	70,9
Tekstil İhracatı (milyon USD)	3.877	4.270	4.269	3.926	3.509	1.071	1.373	1.066
Hazır Giyim İhracatı (milyon USD)	3.807	3.418	3.060	3.565	3.336	994	1.328	1.015
Tekstil İhracatı (değer bazında, yıllık % değişim)	-12,1	-8,3	-6,3	0,9	-9,5	-11,4	3,0	-20,2
Hazır Giyim İhracatı (değer bazında, yıllık % değişim)	-5,7	-6,1	-12,0	-11,7	-12,4	-18,4	0,3	-19,9
Sektörel Kredilerdeki Payı (%)	4,4	4,4	4,3	4,3	4,4	4,3	4,3	4,4
Takipteki Krediler Oranı (%)	1,4	1,3	1,6	1,8	1,8	1,9	1,9	1,8

* 1 libre= 0,45 kg

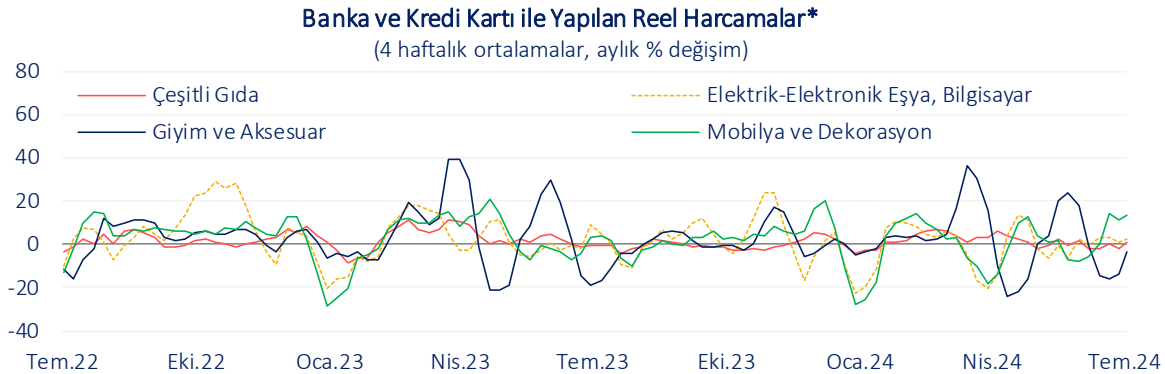
**Sektörde en büyük üretici konumundaki Çin'in ÜFE endeksinin ilgili alt kalemine göre oluşturulmuştur.

Satış Hacim Endeksi (yıllık % değişim)		Ciro Endeksi (reel, yıllık % değişim)		Tüketici Güven Endeksi (ma)		Perakende Ticaret Güven Endeksi (tea)	
2023	23,4	2023	15,8	2023	79,4	2023	117,2
2024 Ç1	19,6	2024 Ç1	16,5	2024 Ç1	79,7	2024 Ç1	114,5
2024 Ç2	8,4	2024 Ç2	6,1	2024 Ç2	78,8	2024 Ç2	112,0

2024 yılının ilk çeyreğine güçlü bir başlangıç yapan perakende sektöründe yılın ikinci çeyreği itibarıyla ivme kaybı gözlenmektedir. İlk çeyrekte bir önceki yılın aynı dönemine göre %19,6 artış kaydeden perakende satış hacim endeksinin ikinci çeyrekte artış hızı azalarak %8,4 seviyesinde kaydedilmiştir. Hacim endeksinde yaşanan ivme kaybının, ülkemizde uygulanan sıkı para koşullarının gecikmeli etkilerinin sektörde hissedilmeye başlamasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Endeksin alt kalemleri incelendiğinde, yılın ikinci çeyreğinde gıda ve gıda dışı alt kalemlerinin bir önceki yılın aynı çeyreğine göre sırasıyla %8,6 ve %11,1 arttığı gözlemlenmektedir. Ayrıca, gıda dışı alt endeksinin oluşturduğu bileşenlerden elektronik eşya ve bilgisayar sektöründe talebin kuvvetli seyrettiği gözlenirken, mobilya ve beyaz eşya sektörlerinde talep düşüklüğü dikkat çekmiştir. Talep koşullarındaki yavaşlama paralelinde sektörde reel cirolardaki ivme kaybı hızlanmıştır. 2024 yılının ilk çeyreğinde reel ciro geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre %16,5'lik bir artış kaydederken ikinci çeyrekte yıllık artış hızı %6,1'e gerilemiş ve Covid-19 salgının en etkili olduğu dönem olan 2020 yılı ikinci çeyreğinden bu yana en düşük seviyesinde kaydedilmiştir.

Yılın ikinci çeyreğinde banka ve kredi kartıyla yapılan harcamalar bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %101,1'lik hızlı bir yükseliş kaydetmiştir. İlgili dönemde TÜFE verileri ile fiyat etkilerinden arındırılmış endeks de bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %16,8 artmıştır. Bu dönemde özellikle giyim ve aksesuar alt kaleminde yaşanan %31,5'lik reel artış dikkat çekmektedir. Kartlı harcamalardaki reel bazlı yükseliş eğiliminin Temmuz ayında da sürdüğü gözlenmektedir.

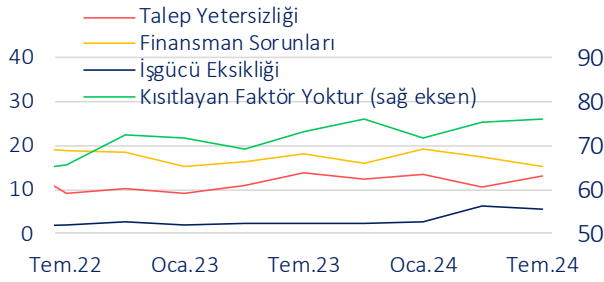

(*) TÜFE oranına göre düzeltilmiş aylık ortalama harcamalar

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış perakende ticaret sektörü güven endeksi Temmuz'da 107,1 seviyesine gerileyerek 2021 yılı Haziran ayından bu yana en düşük seviyesinde kaydedilmiştir. Endekste yaşanan düşüşte, uygulanan sıkı para politikası sonucunda hanehalkı talebinin azalmaya başlamasının etkili olduğu değerlendirilmektedir. Bir önceki anket dönemi olan Nisan ayına göre Temmuz'da talep yetersizliğinin perakende ticaret sektörünü kısıtlayan bir etken olduğunu düşünen sektör temsilcisi sayısı %24,2 artış göstermiştir.

Resmi Gazete yayınlanan 4458 Sayısı Gümrük Kanununun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar ile yurt dışında yapılan alışverişlerde gümrüksüz alışverişin sınırı 150 Euro'dan 30 Euro'ya düşürülmüştür. Ayrıca, Avrupa Birliği ülkelerinden gelen ürünlerde %20 olan vergi oranı %30'a çıkarken, diğer ülkelerden gelen ürünlerde vergi oranı %30'dan %60'a çıkarılmıştır. Ek olarak, Özel Tüketim Vergisi'nden (ÖTV) muaf tutulmamış ürünlerden de ayrıca %20 ÖTV alınacağı açıklanmıştır. Ticaret Bakanlığı'nın Mayıs ayında yayınladığı Türkiye'de E-ticaretin Görünümü raporuna göre 2023 yılında yurt dışından yapılan alımların toplam e-ticaret hacminden aldığı pay %3,8 seviyesinde kaydedilmiştir.

Perakende Ticareti Kısıtlayan Faktörler
(çeyreklik anket sorusu, toplam cevaplara % oran)

Posta veya İnternet Üzerinden Yapılan Satışlar

(ma, reel, 3 aylık hareketli ort. 3 aylık % değişim)

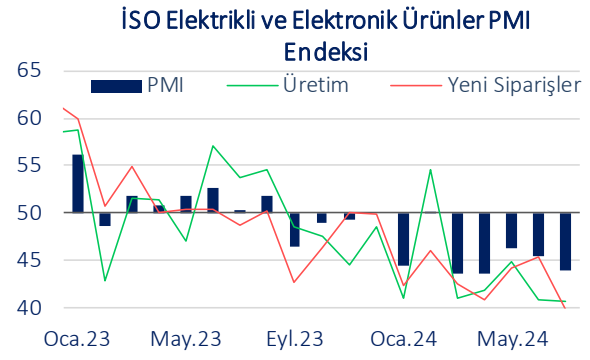
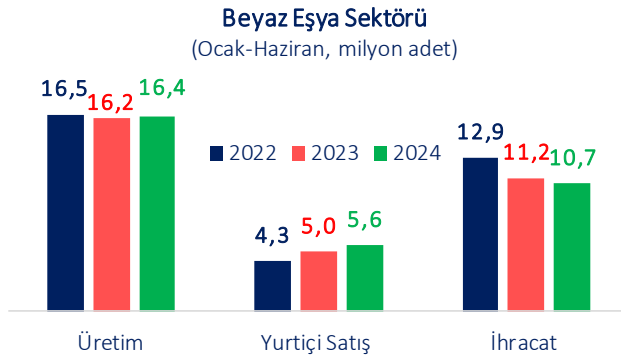
Temel Göstergeler

	2023			2024				
	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2	Nisan	Mayıs	Haziran
Satış Hacim Endeksi (reel, yıllık % değişim)	30,8	22,0	14,8	19,3	8,4	10,4	6,2	8,6
Gıda	22,8	14,2	10,0	11,7	8,6	10,1	8,0	7,7
Gıda Dışı (akaryakıt hariç)	21,2	27,8	9,0	11,7	11,1	13,3	8,8	11,3
Elektronik eşya ve bilgisayar	71,3	48,5	37,0	45,5	19,8	22,1	12,8	25,2
Mobilya, beyaz eşya ve diğer	35,3	33,6	13,2	16,0	0,9	4,1	-1,1	0,1
Tekstil, giyim ve ayakkabı	16,4	6,3	3,3	9,2	1,2	1,4	4,8	-1,8
Eczacılık, tıbbi ürünler ve kozmetik	5,6	14,1	11,0	15,4	14,2	17,5	13,8	11,4
Ciro Endeksi (reel, yıllık % değişim)	17,8	15,6	9,8	16,2	6,2	10,9	3,9	3,9
Perakende Ticaret Güven Endeksi (yıllık % değişim)	-2,5	1,3	-7,2	-6,4	-4,2	-0,6	-4,3	-7,6
Sektörel Kredilerdeki Payı (%)	4,1	4,0	3,9	4,0	4,1	3,9	4,1	4,1
Takipteki Krediler Oranı (%)	1,8	1,6	1,5	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3

Üretim (yıllık % değişim)		Yurt İçi Satışlar (yıllık % değişim)		KKO (%)		İhracat (adet, yıllık % değişim)	
2023	-1,5	2023	14,4	2023	74,9	2023	-10,0
2024 Ç1	1,0	2024 Ç1	28,2	2024 Ç1	74,9	2024 Ç1	-5,1
2024 Ç2	1,3	2024 Ç2	-4,2	2024 Ç2	76,7	2024 Ç2	-3,4

Beyaz eşya sektöründe toplam yurt içi satışlar yılın ikinci çeyreğinde adet olarak yıllık bazda %4,2 daralmıştır. Ayrıca, bu dönemde ihracat hacmindeki azalış da ivme kaybetmekle birlikte devam etmiş ve sektörün ihracatı adet bazında %3,4 oranında daralmıştır. İhracat ve yurt içi satışlardaki zayıf görünüme rağmen bu dönemde beyaz eşya üretimi %1,3 ile sınırlı oranda da olsa artış kaydetmiştir.

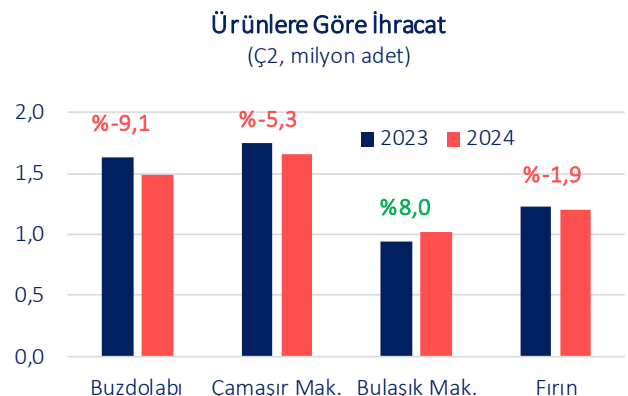
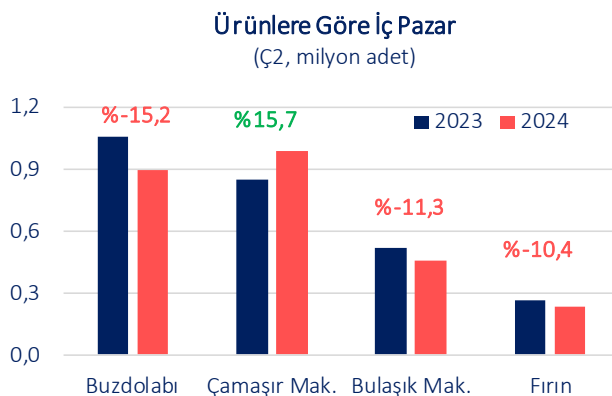
Yılın ilk 6 aylık döneminde üretim adet bazında geçen yılın aynı dönemine göre %1,1 artarak 16,4 milyon seviyesinde gerçekleşmiştir. İlgili dönemde ihracat %4,2 oranında gerilerken, yurt içi satışlarda ilk çeyrekteki güçlü talebin desteğiyle %10,9'luk artış kaydedilmiştir.

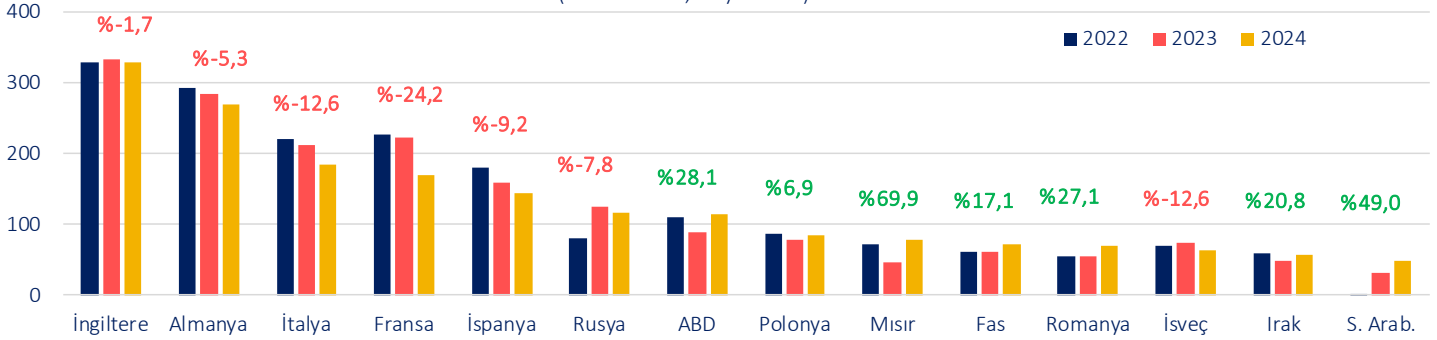
Ürünlere göre yurt içi satış rakamlarına bakıldığında 2024'ün ikinci çeyreğinde çamaşır makinası dışındaki tüm ürün gruplarında pazarın yıllık bazda daraldığı görülürken, en büyük kayıp satışların %15,2 azaldığı buzdolabı grubunda kaydedilmiştir. Bu dönemde çamaşır makinası satışlarındaki %15,7'lik artış dikkat çekmiştir.

2024'ün ikinci çeyreğinde sektörün ihracat performansı ürün gruplarına göre farklılaşmıştır. Buna göre, adet bazında buzdolabı ihracatı yıllık bazda %9,1 oranında daralırken, çamaşır makinası ve fırın ihracatı sırasıyla %5,3 ve %1,9 oranında gerilemiştir. Aynı dönemde bulaşık makinası ihracatı %8 oranında artmıştır.

İSO Türkiye sektörel PMI verilerine göre beyaz eşya imalatının izlendiği elektrikli ve elektronik ürünler sektöründe yeni siparişler alt endeksinin Eylül 2023'ten bu yana eşik değerinin altında kaldığı görülmektedir. Bu durum, sektör temsilcilerinin pazara ilişkin ileriye dönük beklentilerinde genel olarak kötümser olduğuna işaret etmektedir.

Ülkelere Göre İhracat
(Ocak-Haziran, milyon USD)

Beyaz eşya ve küçük ev aletlerini kapsayan “ev aletleri imalatı” sektöründe toplam ihracat USD bazında yılın ikinci çeyreğinde yıllık bazda %2,6 oranında gerilemiştir. Böylece sektörün ihracatı USD bazında yılın ilk yarısını %3,7’lik kayıpla tamamlamıştır.

Yılın ikinci çeyreğinde sektörün Avrupa ülkelerine yönelik ihracat performansının genel olarak zayıf bir seyir izlediği görülmektedir. İlk çeyrekte nispeten olumlu bir görünüm sergileyen sektörün en büyük dış pazarı konumundaki İngiltere’ye yönelik ihracatı ikinci çeyrekte yıllık bazda %7 gerilerken, Fransa’ya yapılan ihracat %23 ile hızla azalmaya devam etmiştir.

Son dönemde EUR/USD paritesindeki yukarı yönlü seyrin devam etmesi durumunda sektörün ihracat performansının olumlu yönde etkilenebileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca, ana ihraç pazarlarındaki talep koşullarının iyileşmesi halinde de sektörün dış satışlarının artacağı düşünülmektedir.

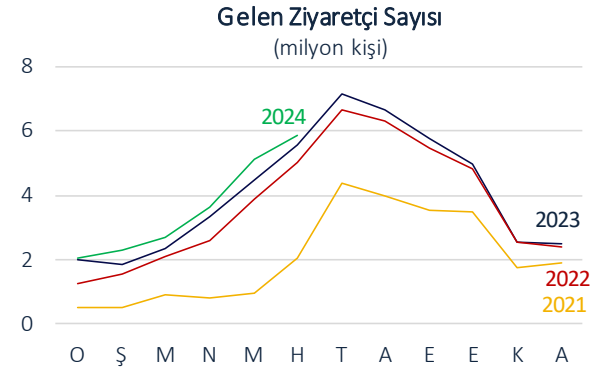
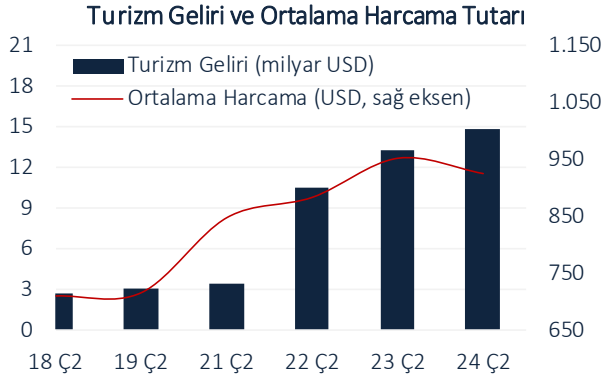
Temel Göstergeler

	2023			2024				
	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2	Nisan	Mayıs	Haziran
Toplam Üretim (bin adet)	7.851	8.213	7.956	8.425	7.954	2.259	3.421	2.274
Toplam Üretim (yıllık % değişim)	-1,3	2,1	-4,1	1,0	1,3	-6,9	19,2	-10,9
Yurt İçi Satışlar (bin adet)	2.686	2.492	2.023	2.997	2.574	869	978	727
Yurt İçi Satışlar (yıllık % değişim)	26,2	18,5	2,2	28,2	-4,2	3,4	3,8	-19,5
İhracat (bin adet)	5.557	5.599	6.394	5.352	5.370	1.573	2.098	1.699
İhracat (adet, yıllık % değişim)	-12,1	-8,7	-5,3	-5,1	-3,4	48,4	-22,4	-5,3
İhracat (milyon USD)	1.389	1.381	1.570	1.383	1.352	409	545	398
İhracat (tutar, yıllık % değişim)	-2,1	-0,2	-4,4	-4,7	-2,6	-7,6	11,0	-12,5
Kapasite Kullanım Oranı (%)	75,2	75,2	74,9	74,9	76,7	77,0	76,2	76,9
Sektörel Kredilerdeki Payı (%)	1,6	1,6	1,7	1,7	1,6	1,7	1,6	1,6
Takipteki Krediler Oranı (%)	2,2	1,5	1,5	0,7	0,8	0,7	0,7	0,8

Yabancı Ziyaretçi (yıllık % değişim)		Turizm Geliri (yıllık % değişim)		Turizm Gideri (yıllık % değişim)		Turizm Faaliyeti Harcamaları* (reel, ortalama yıllık % değişim)	
2023	10,4	2023	12,1	2023	65	2023	17,3
2024 Ç1	13,4	2024 Ç1	5,4	2024 Ç1	11,3	2024 Ç1	39,8
2024 Ç2	8,9	2024 Ç2	11,8	2024 Ç2	-3,9	2024 Ç2	14,2

2024 yılına iyi başlayan turizm sektörü, olumlu seyrini yılın ikinci çeyreğinde de sürdürmüştür. Ülkemize gelen ziyaretçi sayısı 2024 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre %15 artarak 16,1 milyon kişi seviyesinde kaydedilmiştir. Söz konusu dönemde yabancı ziyaretçilerin sayısı 13,7 milyon kişi, yurt dışında ikamet eden vatandaşlarımızın sayısı 2,4 milyon kişi olmuştur. İlgili dönemde turizm gelirleri de bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %11,8 artarak 14,9 milyar USD seviyesine ulaşmıştır. Öte yandan, 2024 yılının ikinci çeyreğinde kişi başı ortalama harcama tutarı geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre %2,8 daralarak 924 USD bandında gerçekleşmiştir.

2024 yılının ikinci çeyreğinde ülkemize en çok ziyaretçi gönderen ülke 2 milyon kişi ile Rusya olmuştur. Rusya'dan gelen ziyaretçiler geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre %9'luk bir yükseliş kaydetmiştir. İkinci sırada bulunan Almanya'dan gelen ziyaretçi sayısı söz konusu dönemde yataya yakın bir artış ile 1,8 milyon kişi olurken, onu %16,6'lık hızlı bir artış ile ülkemize 1,4 milyon ziyaretçi gönderen İngiltere izlemiştir. Söz konusu 3 ülkenin toplam ziyaretçi içerisindeki payı yılın ikinci çeyreği itibarıyla %35,8 seviyesinde kaydedilmiştir.

2024 yılının ilk çeyreğinde turist sayısı ve turizm gelirlerindeki artışa rağmen düşük seviyede kalan otel dolulukları yılın ikinci çeyreğinde toparlanma eğilimi göstermiştir. Bu dönemde, ortalama otel doluluk oranları geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre 4 puan artarak %52,1 seviyesine yükselmiş ve 2022 yılının son çeyreğinden bu yana ilk defa yıllık bazda artış kaydetmiştir.

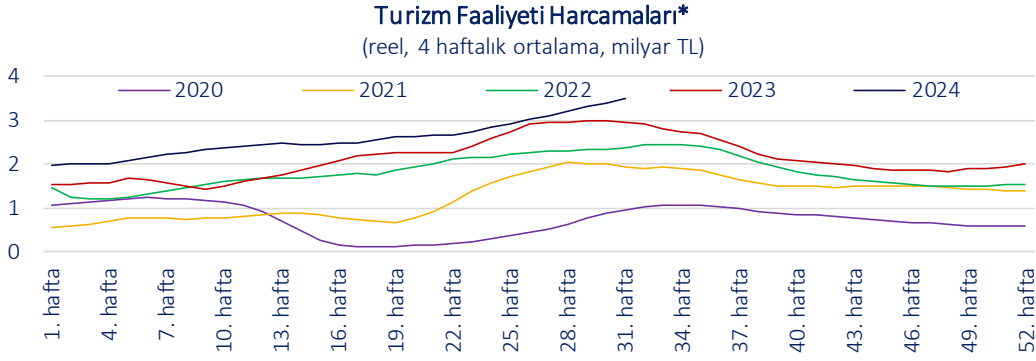
	Gelen Turist Sayısı*			Konaklama Tesislerine Geliş Sayısı*			Ortalama Kalış Süresi		
	2023	2024	Değişim (%)	2023	2024	Değişim (%)	2023	2024	Değişim (%)
Rusya	2,61	2,69	2,9	2,40	2,43	1,4	3,3	3,4	2,8
Almanya	2,27	2,47	8,7	2,86	3,31	15,6	3,8	3,7	-2,0
İngiltere	1,77	1,49	-16,0	1,70	1,96	15,6	3,5	3,4	-2,5
Genel Toplam	19,62	21,64	10,3	32,0	34,9	9,3	2,2	2,5	15,6

* milyon kişi, Ocak-Haziran arası

Ülkemizde uygulanmaya devam eden sıkı para politikasına rağmen turizmle ilişkili sektörlerde (konaklama, seyahat acentaları ve havayolu) yapılan harcamaların yılın ikinci çeyreğinde ivme kazandığı görülmektedir. Özellikle uzayan bayram tatillerinin de olumlu etkisiyle ilgili gruptaki harcamalar geçen yılın aynı çeyreğine göre %14,2 artış kaydetmiştir.

Türkiye’de otel yatırımları da hızlı bir şekilde devam etmektedir. Yılın ikinci yarısı itibarıyla yeni otel yatırımlarında Türkiye 117 proje ile Avrupa’da en çok otel yatırımı yapan 4. ülke konumunda bulunmaktadır. Söz konusu projelerin 50’sinin gerçekleştiği İstanbul, 76 proje ile ilk sırada yer alan Londra’nın ardından Avrupa’da turizme yönelik en çok proje yapılan ikinci şehir konumundadır. Ayrıca, Türkiye’de 2026 yılına kadar 354 yeni otel ve turizm yatırımı projesinin gerçekleşmesi beklenmektedir.

Sektör temsilcileri yılın ilk yarısını rekorlar ile geçiren sektörde yaz sezonunun geri kalanında da pozitif tablonun devam ettiğini belirtmişlerdir. Bu kapsamda, Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndan yapılan açıklamada sene başında konulan 60 milyon ziyaretçi ve 60 milyar USD gelir hedefinin ulaşılabilir olduğu belirtilmiştir.

* TCMB tarafından yayımlanan kartlı harcamalar verileri içerisinde havayolları, konaklama ve seyahat acenteleri sektörlerine ilişkin harcama tutarları ilgili kaleme ait TÜFE verisi ile enflasyondan arındırıldıktan sonra toplulaştırılmıştır.

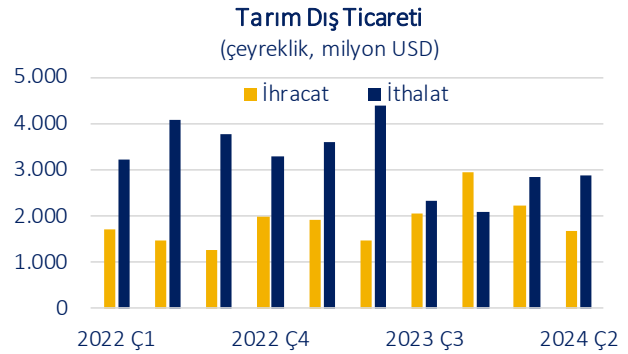
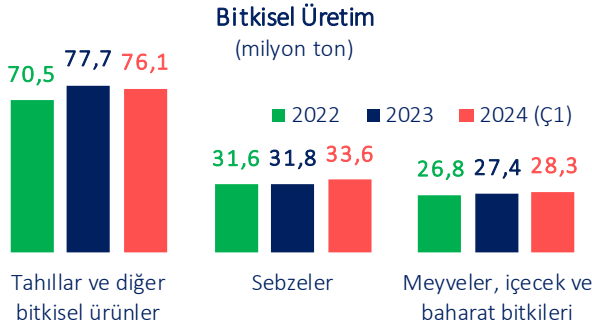
Temel Göstergeler

	2023			2024					
	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2	Nisan	Mayıs	Haziran	
Yabancı Ziyaretçi (yıllık % değişim)	17,0	6,2	2,5	13,4	8,9	8,7	14,0	5,0	
Yabancı Ziyaretçi (bin kişi)	13.406	19.595	9.996	7.043	14.601	3.611	5.130	5.860	
Rusya (bin kişi)	2.552	1.147	1.147	682	2.006	396	739	871	
Almanya (bin kişi)	2.585	1.338	1.338	688	1.777	434	729	614	
İngiltere (bin kişi)	249	1.239	1.668	643	1.443	330	550	563	
Turizm Geliri (milyon USD)	13.307	22.338	11.894	8.785	14.876	3.721	5.225	5.930	
Turizm Geliri (yıllık % değişim)	26,3	4,5	2,2	5,4	11,8	11,3	20,2	5,5	
Turizm Gideri (milyon USD)	2.035	2.417	2.379	1.780	1.956	647,0	582,5	726,3	
Turizm Gideri (yıllık % değişim)	60	65	44	11	-3,9	7,7	-13,9	-4,2	
Sektörel Kredilerdeki Payı (%)	4,1	3,9	4,1	4,1	4,0	4,1	4,1	4,0	
Takipteki Krediler Oranı (%)	2,0	2,0	2,2	1,9	1,7	1,8	1,7	1,7	

İhracat (yıllık % değişim)		Tarım ÜFE (yıllık % değişim)		İşlenmemiş Gıda Enflasyonu (yıllık % değişim)		Küresel Tarımsal Emtia Fiyatları (yıllık % değişim)	
2023	29,3	2023	64,3	2023	76,4	2023	-15,2
2024 Ç1	16,3	2024 Ç1	59,4	2024 Ç1	85,2	2024 Ç1	-11,0
2024 Ç2	14,7	2024 Ç2	58,8	2024 Ç2	74,9	2024 Ç2	-5,8

2024 yılının ilk yarısındaki iklim koşulları bitkisel üretim açısından kuraklık riskini bu yıl için büyük ölçüde ortadan kaldırmıştır. TÜİK'in açıkladığı 2024 yılı bitkisel üretim ilk tahminine göre yurt içinde üretimin 2024'te yıllık bazda %0,8 artacağı tahmin edilmiştir. Bu dönemde tahıl üretiminde öngörülen %5,4'lük daralma toplam üretimdeki artış beklentisini sınırlandırmıştır. Tahıllar içerisinde özellikle buğday, mısır ve arpa üretimlerinde belirgin bir düşüş tahmin edilmiştir. Söz konusu düşüşte Rusya-Ukrayna savaşı sonrasında tahıl tedarikinde yaşanan sorunlar nedeniyle 2023 yılında tahıl üretimine ağırlık verilmesinin yarattığı yüksek baz etkisinin belirleyici olduğu düşünülmektedir.

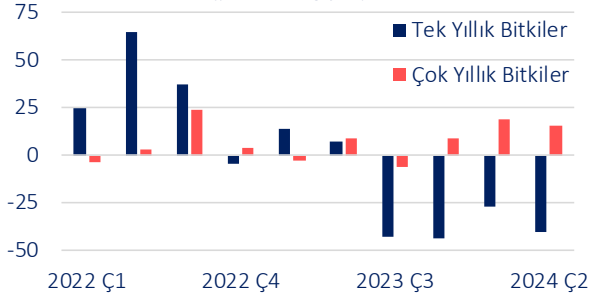
2024 yılında yağlı tohum üretiminin ayçiçeği rekoltesindeki hızlı artışla birlikte yılı %9,2'lik yükselişle tamamlayacağı öngörülmektedir. Bu dönemde, hayvan yemi olarak kullanılan fiğ üretiminde %25'lik daralma beklenmesi de dikkat çekmektedir. 2024 yılında sebze üretiminde beklenen %5,6'lık artışta ise özellikle domates üretiminde öngörülen toparlanma belirleyici olmuştur. Bu sene turunçgillerin genelinde beklenen %10-15'lik rekolte kaybına karşılık zeytin ve diğer sert kabuklular ile üzüm üretimindeki yüksek oranlı artışların bu kaybı telafi etmesi beklenmektedir.

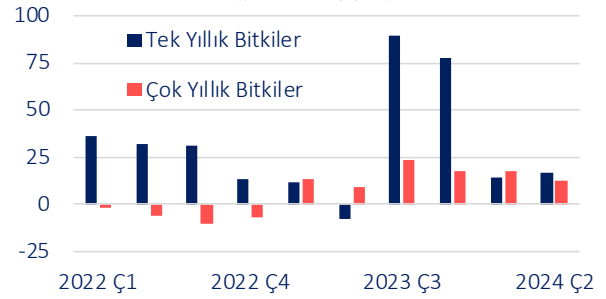
Tarımsal ürün ithalatı ikinci çeyrekte bir önceki döneme göre %2 artarak 2,9 milyar USD'ye çıkmıştır. Geçtiğimiz yıl Temmuz ayında Rusya'nın tahıl koridoru anlaşmasından çekilmesiyle birlikte anlaşmada aracı ve kolaylaştırıcı bir rol oynayan Türkiye'nin tek yıllık bitkisel ürün ithalatı 2023'ün üçüncü çeyreğinden bu yana zayıf bir görünüm sergilemektedir. Yılın ilk yarısında özellikle Rusya'dan yapılan tek yıllık bitkisel ürün ithalatı gerilerken (yıllık bazda -%32,2), Cezayir başta olmak üzere Kuzey Afrika ülkelerinden tahıl ithalatının hız kazandığı görülmektedir.

2023 yılının üçüncü çeyreğinde ilk kez 2 milyar USD düzeyini aşan ve yılın son çeyreğinde 3 milyar USD'ye ulaşan bitkisel ürün ihracatı 2024 yılının ilk iki çeyreğinde belirgin ölçüde yavaşlamıştır. Yılın ilk çeyreğinde 2,2 milyar USD, ikinci çeyreğinde ise 1,7 milyar USD tutarında bitkisel ürün ihracatı kaydedilirken, bu yavaşlamanın büyük ölçüde tek yıllık bitkilerden kaynaklandığı görülmektedir.

Bitkisel Ürün İthalatı (yıllık % değişim)

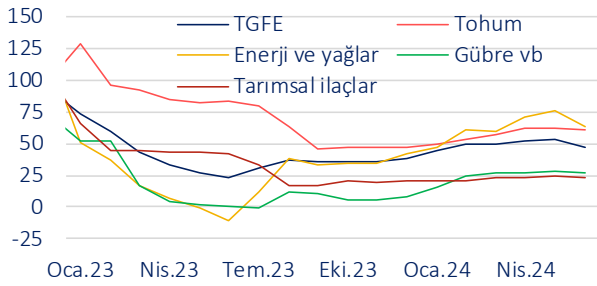

Bitkisel Ürün İhracatı (yıllık % değişim)

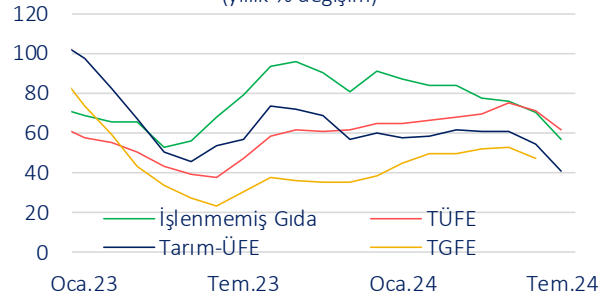

Yurt içinde tarımsal girdi fiyat endeksindeki artış yılın ikinci çeyreğinde ivme kaybetmiştir. Bu dönemde işlenmemiş gıda fiyat endeksi yıllık bazda %74,9 oranında artış kaydetmesine rağmen, tarımsal girdi fiyat endeksindeki artış %50,9 ile nispeten daha düşük seviyede kalmıştır. Yılın ikinci çeyreğinde temel tarımsal girdilerden gübre ve ilaçlardaki fiyat artışları yıllık bazda %25 civarında gerçekleşirken, enerji ve tohum tarafında maliyet artışları %60'ı aşmıştır.

Tarımsal Girdi Fiyat Endeksi ve Seçilmiş Alt Kalemler (yıllık % değişim)

Enflasyon Göstergeleri (yıllık % değişim)

Temel Göstergeler

	2023			2024				
	Ç2	Ç3	Ç4	Ç1	Ç2	Nisan	Mayıs	Haziran
Büyüme (reel, GSYH alt kalemi)	-0,8	0,3	0,5	4,6	-	-	-	-
İhracat (milyon USD)	1.455	2.043	2.934	2.207	1.669	498	594	577
İthalat (milyon USD)	4.374	2.324	2.088	2.827	2.887	1.076	1.004	806
İhracat (yıllık % değişim)	-1,3	60,5	46,9	16,3	14,7	0,8	23,6	20,3
İthalat (USD, yıllık % değişim)	7,6	-38,4	-36,8	-21,0	-34,0	-27,9	-40,9	-31,9
Tarım-ÜFE (yıllık % değişim)	50,5	67,5	62,1	59,4	58,8	60,8	61,2	54,6
Tarımsal Girdi Fiyat Endeksi (yıllık % değişim)	28,0	35,0	36,5	46,9	50,9	52,2	53,1	47,6
İşlenmemiş Gıda Enflasyonu (yıllık % değişim)	58,9	89,8	87,5	85,2	74,9	77,8	76,5	70,5
FAO Gıda Fiyat Endeksi (reel, yıllık % değişim)	-21,9	-13,4	-12,7	-11,0	-5,8	-8,9	-5,0	-3,5
Sektörel Kredilerdeki Payı (%)	6,0	6,4	6,7	6,8	6,8	6,8	6,8	6,8
Takipteki Krediler Oranı (%)	0,5	0,4	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4

İktisadi Araştırmalar Bölümü

Alper Gürler

Bölüm Müdürü

alper.gurler@isbank.com.tr

Esra Mine Güngör

Uzman Yardımcısı

mine.gungor2@isbank.com.tr

H. Erhan Gül

Birim Müdürü

erhan.gul@isbank.com.tr

Oğulcan Delil

Uzman Yardımcısı

ogulcan.delil@isbank.com.tr

İlker Şahin

Uzman

ilker.sahin@isbank.com.tr

YASAL UYARI

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.